

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

flexum rectæ electionis, sed idem habitus ad A
utrumque actum eliciendum sufficit.

45. Denique suadetur conclusio: In Principe reperitur imperium in ordine ad alios homines sibi subditos: Ergo & in quolibet homine in ordine ad potentias exequentes. Probatur consequentia: Tum quia sicut Princeps dominium habet in subditos, ita in quolibet homine ratio, adjuncta voluntate, aliis potentiis dominatur: Tum etiam quia sicut in Principe est prudentia politica, ita in unoquoque homine, operante secundum rectam rationem, est prudentia monastica, cujus objectum est proprium & particulare bonum: Ergo sicut Princeps per prudentiam politicam imperat aliis quod convenit bono communi, sic ratio per prudentiam monasticam imperat inferioribus potentiis quod convenit bono particulari.

S. II.

Solvuntur objectiones.

46. **C**ONTRA istam conclusionem objiciunt primò Adversarij: D. Thomas 2. 2. qu. 83. art. 10. ait: *Oratio est actus rationis per quam aliquis superiorem deprecatur, sicut imperium est actus rationis, quò inferior ad aliquid ordinatur: At quia oratio est inferioris ad superiorem, nemo potest se ipsum orare: Ergo cum imperium sit superioris ad inferiorem, nemo potest sibi imperare; & consequenter constituendum non est imperium in homine respectu suarum actionum, sed solum in Principe aut Prælato respectu subditorum.*

47. Respondeo imperium politicum, quod habet rationem præcepti obligantis cum vi coercitiva, parificari cum oratione quoad hoc quod est non esse ejusdem ad se ipsum, & quoad rationem superioris & inferioris; utrumque enim petit distinctionem suppositorum, ac superioritatem unius ad alterum: imperium autem monasticum solum requirit distinctionem potentiarum in eodem supposito, & superioritatem unius ad alias.

Adde quod orare & petere, est indigentis ope alterius: nemo autem indigere dicitur illo quod habet in potestate sua, sive per unam, sive per aliam potentiam, & idè ejusdem ad se ipsum oratio non est. Imperare verò solum dicit ordinationem & motionem: potentia autem exequentes, quamvis sint in eodem supposito cum intellectu & voluntate, ordinem tamen & motionem possunt ab illis recipere, ac proinde subdi imperio rationis.

48. Objiciunt secundò: Vel imperium deseruit ad movendas potentias inferiores, vel ad movendam voluntatem? Sed ad neutrum conducit: Ergo inutile est. Minor probatur: Cum voluntas sit potentia cæca, potentia verò inferiores non sint intellectuales; tam illa quàm istæ sunt incapaces percipiendi rationis imperium: Ergo illud ad movendam voluntatem, aut potentias inferiores deservire non potest.

49. Respondeo imperium deservire tam ad movendas potentias inferiores, quàm ad movendam voluntatem, sed mediatè solum ad movendas potentias inferiores, immediatè verò ad movendam voluntatem, ut potentiis inferioribus utatur; unde intimatio imperij fit immediatè ipsi voluntati. Nec obstat quod voluntas sit potentia cæca & cognitionis experta: nam sicut

oculus videt toti corpori, & non solum sibi, ita intellectus intelligit omnibus potentiis: unde sicut non est necesse, quod pes vel manus videatur, ut dirigatur ab oculis, sed oculi vident pro manibus, & pro pedibus; ita non est necesse, quod voluntas cognoscat, ut moveatur ab intellectu ad eliciendum usum, & applicandum potentias exequentes ad opus: nam ut ait D. Thomas hic art. 5. ad 2. licet voluntas non intelligat, tamen ipse homo intelligit, & per imperium sibi loquitur, sibi intimat, sibi que præcipit, ut medià voluntate applicet potentias inferiores. Adde quod, si hoc argumentum valeret, non solum probaret quod voluntas non esset capax intimationis imperij, sed etiam quod esset incapax regulari per judicium rationis, & ab eo objectivè moveri; siquidem neque hoc judicium posset percipere.

Instabis: Vel imperium est necessarium ad movendam voluntatem quoad specificationem, vel quoad exercitium? Ad neutrum: Ergo inutile & otiosum est. Minor quoad primam partem videtur manifesta: judicium enim præcedens electionem, cum dicat media non solum esse eligenda, sed etiam exequentia, sufficiens est ad movendam voluntatem ad executionem mediòrum quoad specificationem. Probatur verò quantum ad secundam. Voluntas ratione sui est primum movens quantum ad exercitium: Ergo non potest ab intellectu quoad exercitium moveri.

Respondeo negando Minorem, quoad utramque partem. Ad probationem primam dicendum, quod licet judicium electionem regulans, proponat media ut exequibilia, & hic & nunc eligenda; non tamen proponit illa ut electa, & hic & nunc exequentia; unde ad hoc secundum requiritur alius actus intellectus, subsequens electionem, & regulans usum, quem vocamus imperium.

Ad probationem pro secunda parte, concesso Antecedente, nego Consequentiam: licet enim voluntas sit primum movens, quantum ad exercitium, ac proinde movere quoad exercitium, per se primò illi conveniat; tamen non obstat, quia alicui actui intellectus, hoc secundariò, & ex consequenti, ac per participationem à voluntate competere possit. Sicut à pari ordinatio, quæ est propria intellectus, participatur ab aliquo actu voluntatis, nempe ab electione, ut supra ostendimus, & variis exemplis ex D. Thoma qu. 22. de verit. art. 13. desumptis declaravimus.

Dices: Licet inter duo possit mutua causalitas in diverso genere causæ intervenire, non tamen in eodem genere causæ: At si intellectus per actum imperij moveret voluntatem, quantum ad exercitium, daretur inter illas duas potentias mutua causalitas & dependentia in eodem genere causæ efficientis, cum etiam voluntas intellectum quantum ad exercitium moveat: Ergo &c.

Respondeo distinguendo Majorem: non tamen in eodem genere causæ, respectu ejusdem effectus, concedo Majorem: respectu diversi, nego Majorem: & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Nam voluntas per actum electionis movet intellectum ad imperandum executionem mediòrum; ipse verò intellectus per actum imperij, efficaciam motivam à præcedenti electione participantem, mo-

vet voluntatem quoad exercitium; non ad ipsam A
electionem, quæ est causa imperij; sed ad alium
actum distinctum, scilicet ad usum activum, quò
potentiæ externa applicatur ad executionem
mediorum.

Si autem queras, cur voluntas, quæ est pri-
mum movens quantum ad exercitium, ad hujus-
modi actum seipsam sine interventu imperij mo-
vere non possit?

Respondeo hoc provenire ex eo quod, licet
habeat virtutem ad movendum se, & alias po-
tentias; absolute, non tamen per modum ordi-
nationis; hoc enim est proprium intellectus, cu-
jus est ordinare unum ad aliud, ut magis patebit
ex infra dicendis.

54. Objicitur tertio: Si imperium esset necessa-
rium ad usum activum, sequeretur istum actum
non esse liberum, sed necessarium: Consequens
est falsum: Ergo &c. Sequela probatur: Necessitas
antecedens tollit libertatem ab actu quem
antecedit: At si imperium sit necessarium ad
usum, inducet necessitatem antecedentem tale-
m actum: Ergo ejus libertatem destruet. Pro-
batur Minor: Necessitas se tenens ex parte actus
primi, est necessitas antecedens; unde visio bea-
tificæ necessitat in patria ad amorem, quia ex par-
te actus primi se tenet, & necessitatem inducit:
At imperium se tenet ex parte actus primi regu-
lantis usum, & aliunde ex illo necessario sequi-
tur: Ergo in illum actum necessitatem anteceden-
tem inducit.

55. Respondeo negando sequelam. Ad probatio-
nem nego Minorem. Ad hujus verò probatio-
nem, distingo Majorem: necessitas se tenens
ex parte actus primi, est necessitas antecedens; si
proveniat ex aliquo actu consecuto ad nostram
libertatem, & in illa contento, nego Majorem:
Si non ita contingat, transeat Major; & sub ead-
em distinctione Minoris, nego Consequentiam.
Nam licet positò imperio usus necessario sequatur,
& licet imperium se teneat ex parte actus
primi; quia tamen ad electionem liberam sequi-
tur, & in nostra potestate constitutum est,
hinc fit ut non inducat necessitatem anteceden-
tem, libertati contrariam, sed consequentem
tantum, seu infallibilitatis, quæ libertatem
compatitur.

56. Objicitur quartò: Cùm quis intendit, eligit,
vel similes actus producit, illos in seipso experi-
tur: Sed actum imperij nullus experitur in se:
Ergo talis actus est fictitius.

57. Respondeo negando Minorem: Licet enim
rudes & indocti non experiantur, nec discernant
hujusmodi imperium, bene tamen docti & pru-
dentes, quando ad id advertunt. Unde Prophe-
ta cum propria anima loquens, & eam determi-
nans & stabiliens in bono, sic ait Psal. 114. *Con-
vertere anima mea in requiem tuam:* & Psal. 42.
*Quare iristis es anima mea, & quare conturbas
me? spera in Deo.* Et Augustinus ubi supra, eju-
dem ad seipsum duplex agnoscit imperium;
unum perfectum & efficax, quod semper sortitur
effectum; & aliud imperfectum & fluctuans,
quod sibi plenè non subjicit mentem. Est tamen
advertendum, quod cùm talis actus velocissime
transeat, rard ad illum advertimus: sicut etiam,
ob eandem rationem, alij actus tam intellectus
quàm voluntatis, ut dictio, usus activus, & si-
miles, non percipiuntur à nobis.

ARTICVLVS III.

*Utrum imperium sit actus rationis,
& quis?*

S. I.

Prima difficultas resolvitur.

B Dico primò: Imperium est substantialiter 58.
actus intellectus, præsupponit tamen nec-
cessariò actum voluntatis. Ita D. Thomas hic
art. 1. & alij Theologi communiter, contra Du-
randum, Henricum, & Almainum, qui docent
esse actum voluntatis, supponentem actum ra-
tionis; & contra Gregorium & Richardum, qui
volunt esse quid compositum æqualiter ex actu
utriusque potentiæ: in quam sententiam incli-
nat etiam Suarez lib. 10. de legibus cap. 5. Con-
clusio autem procedit non solum de imperio mo-
nastico, de quo egimus articulo præcedenti, sed
etiam de politico, quò princeps & superior im-
perat sibi inferioribus & subditis, de quo agitur
in materia de legibus.

C Probatur prima pars: Primò quia imperium 59.
est præcipuus actus prudentiæ, ut ex Aristotele
& D. Thoma articulo præcedenti ostendimus;
unde dicebat olim Architas Pitagoreus: *Exer-
citiu dux regit, navigium nauclerus, mundum
Deus, hominem mens, mentem prudentia:* Atqui
prudentia est virtus intellectualis, ut docet Phi-
losophus 6. Ethic. cap. 4. & D. Thomas infra qu.
57. art. 4. Ergo imperium est actus ab intellectu
elicitus, & in eo receptus.

Dices: Oratio est in intellectu, & tamen religio 60.
à qua procedit, est in voluntate: Ergo licet
imperium sit actus prudentiæ, quæ in intellectu
residet, non rectè colligitur, illud ab intellectu
elici, & in eo subjectari.

Sed contra: Licet aliquando contingere possit, 61.
quod actus minus principalis & secundarius alicujus
virtutis, ut oratio respectu religionis, sit
in alia potentia, in qua non est virtus; id tamen
non contingit in actu præcipuo & primario,
qualis est actus imperij respectu prudentiæ: Er-
go ex eo quod imperium sit actus prudentiæ, quæ
est virtus intellectualis, rectè inferitur, illud ab
intellectu, non autem à voluntate elici.

Probatur secundò eadem pars: Sicut obedire 61.
pertinet ad inferiorem, ita imperare ad superio-
rem; quia correspondent sibi invicem, imperare
& obedire: Sed ratio seu intellectus est id quod
in homine superius & præstantius est, juxta il-
lud Aristotelis 10. Ethic. cap. 7. *Mens est eorum
omnium qua in nobis sunt præstantissima:* Ergo
imperare ad intellectum pertinet.

Confirmatur: Lex est quoddam præceptum 62.
& imperium: Atqui lex non est actus volunta-
tis, sed intellectus; unde nomine lucis in Scri-
ptura significatur, ut patet ex illo Proverb. 6.
Mandarum lucerna est. & lex lux; & cap. 8. gu-
bernare & condere leges, attribuitur sapientiæ,
quæ in intellectu residet, nam loquens de se Di-
vina Sapientia ait: *Per me reges regnant, & le-
gum conditores juxta decernunt: per me Prin-
cipes imperant, & potentes decernunt justitiam:*
Ergo imperium non est actus voluntatis, sed in-
tellectus.